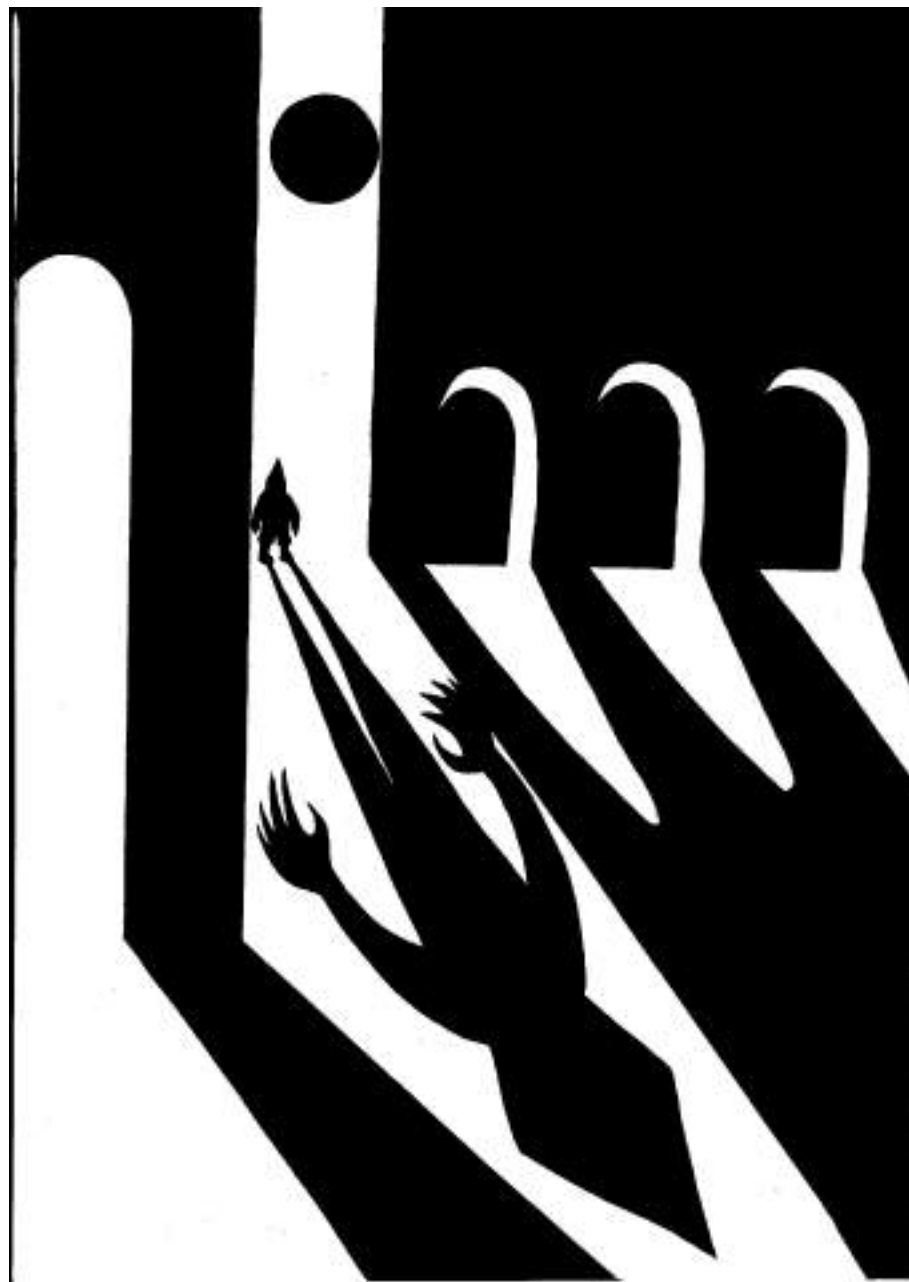

MIKSER

Piše: Aleksandra Sekulić

BETONSKE REZONANCE: 244 PUTA 4 STRANE PUTA TEKST PUTA SLIKE PUTA LJUDI

U kancelariji u Akademskom filmskom centru čitala sam opis budućeg časopisa koji mi je do-
neo Saša Čirić, uz poziv da budem u nekoj save-
todavnoj ulozi. **Beton** – zanimljivo ime. Istina
je da prvih godina 2000ih prostora za kritiku
skoro da nije bilo, i književnost, kao i mnoga
druga polja kulture, klizala je u tržišnu tran-
sformaciju, te je prevashodni substitut kritike
u medijima bio prošireni promotivni tekst. Po-
mislila sam – plemenita ideja, a to pomislim
kad po iskustvu već pomalo ne verujem da će
uspjeti, svejedno, podržavam ideju. Nisam mo-
gla biti srećnija zbog nadmašenog očekivanja
– od prvog broja, 20. juna 2006. godine, **Beton**
je bio nešto što se iščekuje, čita i prečitava,
prepričava, pregleda i čuva. To je postigla re-
dakcija u sastavu: Saša Ilić, Saša Čirić, Miloš
Živanović i Tomislav Marković, uz veliki broj sa-
radnika i saradnica iz celog regiona. Kakav dži-
novski korak, kakva borba: vreme kada je preki-
nuta tišina o traumi i otvoren je prostor za go-
vor u rubrici Mikser; kada je Cement obradio
sve teško objašnjive jezičke i stilske operacije
paraknjiževnih formacija; kada su „karaoke ob-
računi“ postajali poprište ozbiljnih kritičkih
sučeljavanja; kada su zaparložene pozicije, pa-
ralaže i mahinacije „nacionalnih veličina“ i ma-

BLOK BR. V Danilo Milšev Wostok: *Midnight Sun*

skirane prošlosti dospete u Bulevar zvezda; ka-
da je satira u Vremenu smrti i rasonode dovo-
dila do euforije i sudskih procesa; kada je ono
što se krilo pod rečju „region“ sebe konstitui-
salo u suvereno kritičko i stvaralačko polje i iz-

velo dugoročni zajednički kurs slobode (uz njen
smeh); kada je Štrafta izazov proširila na dru-
ga polja i razmrđala filmsku i pozorišnu kriti-
ku; u Tenderskoj dokumentaciji afirmisalo se
prevođenje i međunarodni kontekst; Blok br 5

MIKSER

Aleksandra Sekulić:
Betonske rezonance: 244 puta 4 strane
puta tekst puta slike puta ljudi

ZID

Ana Miljanić:
AT-90: Performativni arhiv, 2022.

TENDERSKA DOKUMENTACIJA

Džej Nišel:
Možda: Bog

BLOK BR. V

Wostok i Radovan Popović

otvorio je vrata alternativnoj strip sceni iz ko-
je je već u prvom broju iskočilo Čudovište iz ki-
selog kupusa grupe Studiostrip. Kakve je čita-
oce i čitateljke **Beton** imao – o tome svedoči i
činjenica da su se i uživo morali susretati, raz-
govarati, diskutovati, pevati (i guslati) širom
regiona/ovih naših prostora/bivše Jugoslavi-
je/Zapadnog Balkana/Jugoistočne Evrope, a
ponekad bi ovu nestabilnu teritoriju **Beton**
proširio i do one tamo Evrope.

Imala sam status čitateljke (privilegiju!) neko-
liko godina, ne osećajući potrebu da sama pi-
šem jer je moje javno polje već bilo dovoljno
zahtevno, iako su iz redakcije **Betona** periodi-
čno stizala podsećanja. Potreba za glasom, i to
protestnim uzvikom, javila se tokom Plenuma
Filološkog fakulteta 2011, te smo nekoliko nas,
bivših i aktuelnih studenata Opšte književnosti
i teorije književnosti, napravili za **Beton** kole-
ktivni, dijaloški i dijahronijski, tekst. Čudno je
kako se ove potrebe za javnom intervencijom
vrlo lako povežu sa pisanjem za **Beton** – jed-
nom kada počne, teško se staje, jer prostor slo-
bode za koji se ljudi izbore ima jaku gravitaci-
ju (a to sam dobro razumela prešavši iz one
kancelarije u Centar za kulturnu dekontamina-
ciju). **Beton** kao jedan od predumišljaja na pu-
tovanju, u galeriji, na festivalu, izoštrava do-
datno pogled i utisak, ugradi kritički dijalog u
unutrašnji monolog, vremenom nauči artikula-
ciji pitanja, izazova, argumenta i rasprave.

Posle jubilarnog 200. broja **Betona** u kojem
smo Dejan Vasić i ja dobili luksuznih osam
strana za izložbu u novinama koju smo naslo-
vili „Uzemljenje“ 2018. godine, usledio je po-

→ Ana Miljanić AT-90: *Performativni arhiv*, video stil, 2022.

ziv u redakciju, a uskoro i pitanje o budućnosti **Betona** u njegovoj *sasvim* novoj redakciji. **Beton – Faza 2** bio je naš gest preuzimanja odgovornosti za tekovinu decenijske borbe koja nam je kao redakciji prethodila, prihvatili smo i prihvatili smo se... Dejan Vasić, Jelena Veljić, Dušan Grlja i ja smo tri i po godine radili na razvoju nove koncepcije „kulturno-propagandnog kompleta“. Uveli smo rubriku Zid i otvorili uvid u dinamične umetničke i kritičke prakse u savremenoj umetnosti, nastavili širenje mreže saradnika na nove inicijative i borbe: za radnička prava, prava migranata, međunarodni kontekst naokolo lokalnih borbi za javno dobro, za pravo na zdravstvenu zaštitu i za socijalnu solidarnost u vreme pandemije, za pravo na stanovanje, za rodnu ravnopravnost i feminističku kritiku, za akciju protiv imperijalističkih, eksploatorskih i opresivnih agendi i njihovih sprovedilaca, kolaboranata i falsifikata; ali i nastavili sa politikom beskompromisne kritike nacionalističkih i militarističkih političkih narativa koji su nastali na ratovima 1990ih i duboko se ukorenili reprodukujući se kroz konfiguraciju ukupnog političkog diskursa, ugrađeni u obrazovanje i kulturu, već više od 30 godina.

Ovo je poslednji **štampani Beton**. Zahvaljujemo se dnevnom listu **Danas** na saradnji koja je premasila šesnaest godina ukupno, i zahvaljujemo se čitaocima i čitatelj-kama koji su nas tražili po kioscima, pisali komentare, i zvali redakciju kada se broj odloži. Zahvaljujemo se nekadašnjim i aktuelnim saradnicima i saradnicama **Betona**, bilo da su došli iz polja književnosti, savremene umetnosti, stripa, filma, pozorišta i muzike, alternativne kulture i svih preseka i eksperimenata koji se ne mogu lako svesti na ove kategorije, akademskih istraživanja, društvene analize, aktivista i aktivistkinja koji su sa nama delili iskustva „sa frontova“. Zahvaljujemo se osnivačkoj redakciji **Betona** na velikoj istoriji, a svima koji ćete nastaviti da nam šaljete tekstove i priloge: na velikoj budućnosti, sada na sajtu www.elektroboton.net, gde smo se svih ovih godina mogli uvek sreći. Hajde da stvarno sidemo i pobedimo to Čudovište iz kiselog kupusa. U ovom zimskom periodu naše plaže, a posebno u zlatnom ledenom dobu, sve je nestabilno, ali za arhivu ne brinite, pišite, pišaćemo, pišaći i odzvanjaće dugo! ■

ZID

Ana Miljanić: AT-90: PERFORMATIVNI ARHIV, 2022.

Autorski tim *Performativnog arhiva*: Ana Miljanić, Simona Ognjanović, Branko Pavić i Dejan Vasić.

Izvođačko-autorsko-tehnički tim aktivacije na MNP: Nikola Čekerevac, Pavle Čemerikić, Anja Dokić, Ana Isaković, Mihajlo Jovanović, Anastasija Jović, Aleksandar Kecman, Sanja Marković, Ana Miljanić, Nedim Nezirović, Nina Šerbedžija, Katarina Simeunović, Dragan Škorić, Audrey Valli i Vladan Radulović.

Pozorišni projekat *AT-90*: Hana Beštić, Srđan Ćurlić, Pavle Čemerikić, Milutin Dapčević, Anja Đorđević, Vladislava Đorđević, Aleksandar Kecman, Željko Maksimović, Nikola Malbaša, Nataša Marković, Sanja Marković, Milutin Milošević, Ana Miljanić, Maja Mirković, Ema Muratović, Nedim Nezirović, Marija Opsenica, Branko Pavić, Vladimir Pejčković, Kiša Radić, Bojana Stojković, Nina Šerbedžija, Miloš Timotijević i Đorđe Živadinović Grgur.

Koprodukcija: Memorijal Nadežde Petrović, Čačak i Centar za kulturnu dekontaminaciju, Beograd.

Autentična tumačenja: '90 najbliže se mogu odrediti kao svojevrsni *performativni arhiv*, nastao na iskustvima metodologije pozorišnog rada i procesa razvijenog u okviru predstave *Autentična tumačenja*: '68. Naslanjajući se i ovog puta na čin prepričavanja kao konstitutivni element pripremnog radnog procesa a potom i pozorišne artikulacije,

AT-90 realizovana su na temelju arhiva formiranog kroz seriju usmerenih intervjua sa preko pedeset svedoka i aktera umetnosti i kulture otpora u Srbiji devedesetih. Čin prepričavanja redefiniše uobičajenu logiku dokumentarizma dovodeći u pitanje sam status i funkciju dokumenta, performativno preispitujući načine, domete i prirodu transfera ličnog i istorijskog iskustva i znanja. Na 31. Memorijalu Nadežde Petrović, kao i u okviru Likovnog programa Centra za kulturnu dekontaminaciju, performativni arhiv prikazan je u

dva formata: u formi živih izvodenja, kao i kroz izložbenu artikulaciju realizovanu u formi prostorno specifične instalacije u okviru koje će biti dostupna video-dokumentacija performativnih akcija. Izvodenja realizovana u okviru Memorijala Nadežde Petrović predstavljaju samo fragment ukupnog performativnog arhiva koji će u svom ukupnom trajanju biti sukcesivno prikazivan u Centru za kulturnu dekontaminaciju u Beogradu tokom trajanja Memorijala. ■

TENDERSKA DOKUMENTACIJA

Piše: Džej Nišel (Jae Nichelle)

MOŽDA: BOG

postojanje loših reči podrazumeva i postojanje dobrih. veruješ da je dobro reći „da“ čak i kada to ne želiš. ako postoje loše devojke koje psuju i pljuju i sede kao muškarci onda postoje i dobre devojke koje to ne rade. pitaš se da li su devojke i reći samo stvari bez ikakve dihotomije. provodiš mnogo vremena nekako zatvoreno – tvoje noge i tvoje usne – iskušavaju čednost. bog, kao i svaki roditelj, biće veoma fin prema tebi dok ne postane nezadovoljan, tek ćeš onda naučiti. kažeš „da“ jer i onako nemaš mnogo prostora za čuvanje. u svakom slučaju, to je bilo pre iPhone-a, kada si imala samo 200 poruka za mesec da se iskoriste štedljivo. kucaš tako da se svaki znak računava da ne bi išla iskrivčava linija napred-nazad za koju bi morala dodatno da platiš. nikad „ja osećam“ uvek samo „da u redu, izvini“. svi argumenti te dodatno koštaju. plus, učiš, svako veći od tebe može da ti kaže šta i kako treba. dečak veći od tebe ti kaže „budi dobra devojka, ne govori ni reč.“ preispituješ se – ne postoje dobre reči. devojke su dobre kad čute i prihvataju komande onog većeg. bog je dobar, vidiš kako je on čutljiv? moraš biti manja od svih. roditelji, kao svaki bog, govore u parabola. „loše devojke završavaju mrtve ili na ulici.“ ne pominju ko ih je ubio, ko im je zatvorio vrata. stiže telefonski račun, nagrada tvojim odsutnim pitanjima. zovu te roditelji. plašiš se da se javiš.

II

dobar slušalac je samo loš sagovornik. dakle, moje rasprave s bogom su samo jednosmerni dugački paragrafi na koje dobijam odgovor „pregledano“ (datum/vreme). ponosno priznajem da često koristim iste reči pa ih i moj telefon odmah prepoznaje. do sada sam koristila ove reči, prediktivni tekst molitve –

Zdravo
Bože
Dodavola
Još
Uvek
Pokušavam
Da
Razgovaram
O
Tome
Sa
Majkom
OK

Prevela Milica Arambašić

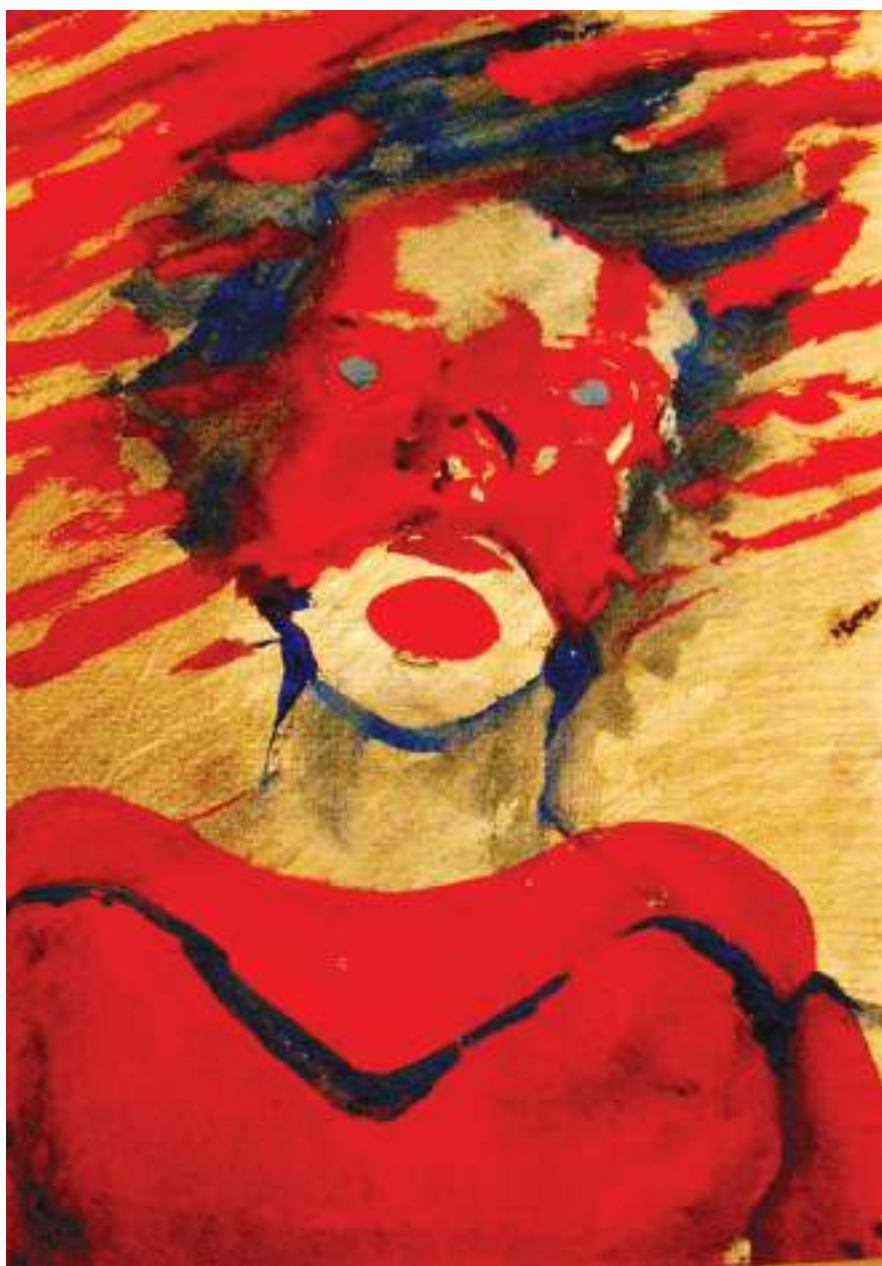
→ Ana Miljanić AT-90: *Performativni arhiv*, video stil, 2022.

BLOK BR. V

Radovan Popović

Znaš šta. Jeste šteta, ali dok ste trajali ste, stajali i lajali, sad nešto drugo, pa treće dok na horizontu ne svane sunce pobeđe ili bar časnog poraza u samrtnoj noći tog dana, Nedelje, kad je vetar cepao zastave, nosio polen pobeđe, u neke nove krajeve, prazne fabrike i livade, pesmama bez prestanka, okruglim stolicama, nevidljivim projekcijama, zabranjenim izlazima, iz sopstvenih kuća, cveća rođenih grobova, jednom nogom na strani teritorije neznenog protivnika, junaka iz one iste beskrajne pesme, ili iz priče bez kraja koju još uvek piše, pišu, crtaju i štampaju, neku novu vavilonsku, aleksandrijsku, buduću spaljenu, ožaljenu ali i zapamćenu, biblioteku, gde je sve počelo i stalo, onom drugom nogom, na ulici bez početka, ćorsokaku u svakom dvorištu, ispred kuće, škole, kod kuće, u krevetu, u sobi, samici, sam sa svojim slovima, rečima, rečenicama u pesmama, zidovima od slika, pokretima od senki, na struju ili potencijalnu energiju, agregat ili zna se čiji toranj, na besplatnu struju, neuništivu vibraciju, fotona i elektrona, od prekaljenog čelika i tvrdog betona...

→ Ana Miljanić AT-90: *Performativni arhiv*, video stil, 2022.

